

بیماری‌های دستگاه گوارش دام‌های مزرعه و تک‌سمی‌ها

مترجم:

دکتر محمد طلوعی

متخصص بیماری‌های داخلی دام‌های بزرگ

استادیار دانشکده دامپزشکی دانشگاه تبریز

نویسندگان:

رادوستیتس، ا.م.، گی.سی.سی.

هینچکلیف، ک.و.، کاستیل، پ.د.

عنوان و نام پدیدآور	بیماریهای دستگاه گوارش دامهای مزرعه و تکسمی‌ها/نویسندگان انورادوستینس... و [و دیگران]؛ مترجم محمد طلوعی.
مشخصات نشر	تبریز: دانشگاه تبریز، ۱۳۸۹.
مشخصات ظاهری	۷۳۷ ص.
فروست	انتشارات دانشگاه تبریز؛ ۵۰۷.
شابک	۱۴۵۰۰۰ ریال: 978-600-5199-22-2
وضعیت فهرست‌نویسی	فیا :
یادداشت	کتاب حاضر ترجمه‌ی بخش‌هایی از کتاب veterinary medicine: a textbook of the diseases of cattle, sheep pigs, goats, and horses, 10th ed. است. c2007.
یادداشت	نویسندگان انورادوستینس سی. گی، ک. و. هینچلیف، پ. د. کانستیل.
موضوع	دامها - بیماریهای گوارشی
شناسه افزوده	رادوستینس، اتو
شناسه افزوده	Radostits, Otto M :
شناسه افزوده	طلوعی، محمد، ۱۳۵۳ - ، مترجم
شناسه افزوده	دانشگاه تبریز
رده‌بندی کنگره	SF ۸۵۱/ب۹ ۱۳۸۹ :
رده‌بندی دیوئی	۶۳۶/۰۸۹۶۳ :
شماره کتابشناسی ملی	۲۲۲۱۳۵۵ :

انتشارات دانشگاه تبریز

بیماری‌های دستگاه گوارش دامهای مزرعه و تکسمی‌ها

تألیف :	ا. ام. رادوستینس، سی. سی. گی، ک. و. هینچلیف و پی. د. کانستیل
ترجمه:	دکتر محمد طلوعی
ویراستار علمی و ادبی:	دکتر محمدقلی نادعلیان
ناشر و فروست:	انتشارات دانشگاه تبریز؛ ۵۰۷
تاریخ و نوبت چاپ:	۱۳۸۹ - اول
شمارگان:	۱۵۰۰ نسخه
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۵۱۹۹-۲۲-۲
قیمت:	۱۴۵۰۰۰/- ریال
حروف‌چینی، لیتوگرافی، چاپ و صحافی:	اداره چاپ و انتشارات دانشگاه تبریز
کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.	

۱۱	پیشگفتار
۱۲	بیماری‌های دستگاه گوارش بخش اول
۱۳	فصل اول: اصول بدکاری دستگاه گوارش
۱۳	عمل حرکتی
۱۸	عمل ترشحات
۱۸	عمل هضمی
۱۹	عمل جذبی
۲۲	فصل دوم: تظاهرات بیماری‌های دستگاه گوارش
۲۲	ناهنجاری‌های اخذ، جوش و بلع غذا
۲۳	سیلان بزاق و افزایش ترشح آن
۲۴	استفراغ و برگرداندن مواد غذایی (رگورژیتاسیون)
۲۷	اسهال، یبوست و کمی مدفوع
۳۱	فلجی روده‌ها (ایلئوس دینامیک یا غیر دینامیک)
۳۲	خون‌ریزی دستگاه گوارش
۳۳	درد شکمی
۳۵	زوریچ
۳۶	شوگ و دهیدراتاسیون
۳۶	اتساع شکم
۳۷	تغذیه غیر طبیعی
۳۹	فصل سوم: معاینات تخصصی
۳۹	سوندگذاری بینی‌ای - معده‌ای
۴۱	تصویربرداری پزشکی
۴۴	آندوسکوپی
۴۵	لاپاروتومی اکتشافی (سلیتومی)
۴۵	آزمایشات هضم و جذب
۵۳	بزل شکمی یا بزل مایع صفائی

۶۶	بیروسی روده و کبد
۶۷	فصل چهارم: اصول درمان در بیماری‌های دستگاه گوارش
۶۷	از بین بردن درد شکمی
۶۸	برطرف کردن اتساع شکمی
۶۸	تامین مایعات و الکترولیت‌ها
۶۹	اصلاح حرکات غیر طبیعی
۷۲	برطرف کردن زورپیچ (تسموس)
۷۲	احیای مجدد میکروگانیزم‌های شکمبه و اصلاح pH آن
۷۵	فصل پنجم: بیماری‌های حفره دهان و اعضای وابسته
۷۵	بیماری‌های پوزه
۷۵	التهاب دهان (استوماتیت)
۸۴	بیماری‌های دندان
۹۰	التهاب غدد بزاقی (پاروتایتیس)
۹۳	فصل ششم: بیماری‌های حلق و مری
۹۳	التهاب حلق (فازنژیت)
۹۸	انسداد حلق
۱۰۰	فلجی حلق
۱۰۲	التهاب مری
۱۰۵	انسداد مری
۱۲۱	فصل هفتم: بیماری‌های معده و روده غیر نشخوارکنندگان
۱۲۱	کولیک یا دل‌درد نکسمی‌ها (اسب‌های بالغ)
۱۶۷	دل‌درد در مادیان‌های آبستن و زایمان کرده
۱۷۱	دل‌درد در کره اسب‌ها
۱۸۱	اتساع معده در اسب
۱۸۵	انباشتگی معده در اسب
۱۸۷	زخم‌های معده

۱۸۸	زخم معده (معهه‌ای - دوازدهه‌ای) در کره اسب‌ها
۱۹۷	زخم معده در اسب‌های بالغ
۲۱۳	انسداد روده در اسب‌ها
۲۱۳	انسداد روده باریک اسب‌ها
۲۲۸	آنتریت قدامی
۲۳۴	بیماری‌های سکوم
۲۴۱	جابجانی و درهم پیچیدگی قولون بزرگ (بالا رونده)
۲۵۳	انباشتگی روده کلفت اسب
۲۵۸	آنترولیت (سنگ روده‌ای) و فکالیت (مدفوع سنگی)
۲۶۲	دل‌درد (کولیک) شنی
۲۶۷	التهاب قولون راست-یشی
۲۶۷	انسداد قولون کوچک
۲۷۰	دل‌درد اسپاسمودیک
۲۷۱	نفخ روده‌ای در اسب‌ها
۲۷۴	التهاب کرمی شریان مزاتر (آنوريسم کرمی، دل‌درد ترومبوآمبولیک)
۲۷۶	گاستریت (التهاب معده تک معده‌ای‌ها، التهاب شیردان در نشخوارکنندگان)
۲۸۲	اتساع حاد معده در خوک‌ها
۲۸۲	پیچ خوردگی حاد معده در ماده خوک‌ها
۲۸۳	ریفلاکس روده‌ای
۲۸۳	انسداد روده در خوک
۲۸۴	انباشتگی روده کلفت خوک
۲۸۵	نفخ روده‌ای در خوک
۲۸۵	التهاب روده یا آنتریت (شامل سوء جذب، آنترولیتی و اسهال)
۳۱۴	اسهال حاد اسب‌های بالغ (غیر شیرخوار)
۳۲۸	اسهال مزمن غیر افتراقی اسب‌ها
۳۳۵	اسهال حاد کره اسب‌های شیرخوار

۳۴۶	افزایش حرکات روده‌ای
۳۴۶	اسهال تغذیه‌ای
۳۵۴	زخم روده یا دوازدهه
۳۵۵	التهاب دایورتیکول و ایلئوم خوک‌ها (التهاب تزییدی ایلئوم)
۳۵۵	پرولاپس (بیرون زدگی) راست روده
۳۵۷	تنگی راست روده
۳۵۹	فصل هشتم: نقیصه‌های مادرزادی دستگاه گوارش
۳۵۹	لب شکری و شکاف کام
۳۶۰	آنترزی (عدم شکل‌گیری) مجاری بزاقی
۳۶۰	فقدان فک، کوچکی فک، کوتاهی فک پائین
۳۶۱	باقی ماندن قوس آنورتی در سمت راست
۳۶۱	آنترزی حفره خلفی بینی
۳۶۱	آنترزی مادرزادی روده و مقعد
۳۶۷	فصل نهم: سرطان‌های دستگاه گوارشی
۳۶۷	دهان
۳۶۷	حلق و مری
۳۶۸	معده و شکمبه
۳۶۹	روده‌ها
۳۷۳	فصل دهم: بیماری‌های صفاق
۳۷۳	پریتونیت (التهاب صفاق)
۳۹۳	پارگی‌های راست روده
۴۰۲	آبسه‌های پشت صفاقی (آبسه محوطه بطنی، پریتونیت مزمن، التهاب بورس چادرینه)
۴۰۴	نکروز چربی (لیپوماتوز) در محوطه بطنی
۴۰۵	تومورهای صفاق

۴۰۹	بیماری‌های دستگاه گوارش بخش دوم
۴۱۱	فصل یازدهم: بیماری‌های پیش معدهٔ نشخوارکنندگان
۴۱۱	آناتومی و فیزیولوژی
۴۲۵	اختلال عملکرد معده‌ای - روده‌ای در نشخوارکنندگان
۴۳۵	فصل دوازدهم: معاینه تخصصی دستگاه گوارش و محوطهٔ بطنی گاو
۴۳۵	تاریخچه
۴۳۵	وضعیت عمومی، شکل و قرارگیری بدن و اشتها
۴۳۶	محوطه دهانی و مری
۴۳۶	مشاهده شکم
۴۴۵	معاینه و ارزیابی مایع شکمبه
۴۴۷	ملامسه راست روده‌ای محوطه بطنی
۴۴۹	بازرسی ظاهری مدفوع
۴۵۳	مشخص کردن درد شکمی
۴۵۴	معاینه بالینی دستگاه گوارش و شکم در گوساله
۴۵۵	لاپاراسکوپی
۴۵۸	تصویربرداری تشخیصی
۴۵۹	لاپاراتومی اکتشافی (سلبوتومی)
۴۶۵	فصل سیزدهم: بیماری‌های شکمبه، نگاری و هزارلا
۴۶۵	سوء هضم ساده
۴۷۴	انباشتگی شکمبه در گوسفندان واجد اجسام خارجی غیر قابل هضم
۴۷۵	سوء هضم گوساله ناشی از جایگزین شونده شیر (نوشنده‌های شکمبه‌ای)
۴۷۷	پر خوری حاد با کربوهیدرات‌ها در نشخوارکنندگان (لاکتیک اسیدوزیس شکمبه)
۵۱۸	پاراکراتوز شکمبه
۵۱۸	نفخ شکمبه (نفخ)
۵۶۱	تورم ضربه‌ای نگاری - صفاق
۵۹۴	سوء هضم عصب واگ

۶۱۱	فتق دیافراگمی (حجاب حاجزی)
۶۱۴	تورم ضربه‌ای آبشامه (پریکاردیت ضربه‌ای)
۶۲۰	تورم ضربه‌ای طحال و کبد
۶۲۱	انباشتگی هزارلا
۶۲۳	فصل چهاردهم: بیماری‌های شیردان
۶۲۴	معاینه بالینی شیردان
۶۲۶	کالبدشناسی و پاتوفیزیولوژی کاربردی شیردان
۶۲۸	ریفلاکس شیردان یا بازگرداندن مواد از شیردان
۶۳۰	جابه‌جائی شیردان به چپ (LDA)
۶۵۸	جابه‌جائی شیردان به راست و درهم پیچیدگی شیردان
۶۷۷	انباشتگی شیردان با علت تغذیه‌ای در گاو
۶۸۷	انباشتگی شیردان در گوسفند
۶۸۸	توبی‌های گیاهی و توبی‌های مویی شیردان
۶۸۹	زخم‌های شیردان در گاو
۷۰۵	نفخ (اتساع) شیردان در بزه و گوساله
۷۰۷	التهاب بورس چادرینه
۷۰۹	فصل پانزدهم: بیماری‌های روده در نشخوارکنندگان
۷۰۹	اتساع و درهم پیچیدگی سکوم در گاو
۷۱۶	انسداد روده در گاو
۷۳۱	سندرم روده خونریزی دهنده در گاو (سندرم خونریزی ژنوزنوم)
۷۳۷	انسداد روده در گوسفند
۷۳۷	التهاب انتهای ایلئوم در بره‌ها

جدول ها

- جدول ۱-۳: راهنمای درجه بندی و تفسیر آزمایش مایع صفاقی در گاو ۵۵
- جدول ۲-۳: خصوصیات مایع صفاقی تکسمی ها در بیماری های انتخابی اسب ۵۶
- جدول ۱-۷: طبقه بندی دل درد تکسمی ها از لحاظ سبب شناسی ۱۲۳
- جدول ۲-۷: اختلالات گوارشی عامل دل درد در تکسمی. طبقه بندی از نظر محل آناتومیک ۱۲۴
- جدول ۳-۷: یافته های آزمایش راست روده ای و سبب های دل درد تکسمی ها ۱۴۰
- جدول ۴-۷: تشخیص افتراقی دل دردهای متداول تکسمی ها ۱۵۷
- جدول ۵-۷: داروهای ضد درد و از بین برنده اسپاسم مورد مصرف در دل درد تکسمی ها ۱۵۹
- جدول ۶-۷: داروهای پیش برنده حرکات روده ای، لرج کننده ها (لونیکنک ها) و نرم کننده های مدفوع، مورد مصرف در دل درد تکسمی ها ۱۶۰
- جدول ۷-۷: بیماری هایی که سبب دل درد در کره اسب ها می شوند ۱۷۳
- جدول ۸-۷: تشخیص افتراقی دل دردهای متداول کره اسب ۱۷۸
- جدول ۹-۷: داروهای که در زخم معده و دوازدهه کره ها و اسب های بالغ استفاده می شوند ۱۹۵
- جدول ۱۰-۷: همه گیرشناسی و نشانه های بالینی بیماری های گاوی که در آن ها، اسهال یک چهره درمانگاهی قابل توجه می باشد ۲۸۷
- جدول ۱۱-۷: همه گیر شناسی و نشانه های بالینی اسب های مبتلا به اسهال ۲۸۹
- جدول ۱۲-۷: همه گیرشناسی و نشانه های بالینی بیماری های خوک که در آن ها، اسهال یک چهره درمانگاهی قابل توجه می باشد ۲۹۰
- جدول ۱۳-۷: همه گیرشناسی و نشانه های بالینی بیماری های گوسفند و بز که در آن ها، اسهال یک چهره درمانگاهی قابل توجه می باشد ۲۹۲
- جدول ۱۴-۷: همه گیر شناسی و نشانه های بالینی کره اسب های شیرخوار مبتلا به اسهال ۳۳۷
- جدول ۱-۱۱: برخی عوامل مهاری و تحریکی متداول در حرکات سیکل اولیه نگاری، شکمبه ۴۱۵
- جدول ۲-۱۱: تشخیص افتراقی علل اختلال عملکرد معده- روده در گاو ۴۲۷
- جدول ۱-۱۲: تشخیص افتراقی اتساع محوطه بطنی در گاو ۴۳۸
- جدول ۲-۱۲: تشخیص افتراقی بیماری های دستگاه گوارش و محوطه بطنی گوساله های جوان که با اتساع شکم تظاهر می یابند ۴۵۶

- جدول ۳-۱۲: بیماری‌زائی و تفسیر نشانه‌های بالینی بیماری‌های دستگاه گوارش و شکم گاو ۴۶۰
- جدول ۴-۱۲: بیماری‌های دستگاه گوارش و شکم گاو که در آن، لاپاراتومی توصیه می‌گردد ۴۶۱
- جدول ۵-۱۲: اندیکاسیون (شاخص) های بالینی و آزمایشگاهی برای انجام لاپاراتومی احشائی ۴۶۳
- گاو در مواردی که تشخیص واضح نیست ۴۶۳
- جدول ۱-۱۳: راهنمای به کارگیری نشانه‌های بالینی در ارزیابی شدت پرخوری با مواد دانهای ۴۹۷
- در گاو به منظور تعیین درمان انتخابی ۴۹۷
- جدول ۲-۱۳: میزان تانن متراکم لگومینه‌ها، گراس (گرامینه‌ها) و گیاهانی که مورد تغذیه ۵۲۸
- نشخوارکنندگان در سیستم های چرای معتدل هستند ۵۲۸

شکل‌ها

- شکل ۱-۷: نمای جانبی سمت چپ شکم در یک اسب سالم و یک اسب مبتلا به ۲۴۵
- جابه‌جائی چپ-پشتی قولون چپ ۲۴۵
- شکل ۲-۷: نمای جانبی سمت راست شکم در اسب مبتلا به جابه‌جائی راست-پشتی قولون ۲۴۶
- شکل ۳-۷: نمای جانبی سمت راست شکم اسب مبتلا به درهم پیچیدگی ۳۶۰ درجه‌ای قولون ۲۴۷
- شکل ۴-۷: مراحل غلتاندن و اصلاح جابه‌جائی چپ-پشتی قولون ۲۵۲
- شکل ۱-۱۲: نمای شکم گاو با مشاهده از خلف دم در بیماری‌های مختلف احشاء ۴۳۷
- شکل ۲-۱۲: تصاویر شماتیک یافته‌های راست روده‌ای در گاوهای مبتلا به بیماری‌های ۴۴۸
- مختلف اندام‌های احشائی ۴۴۸
- شکل ۳-۱۲: برخی علل متداول انسداد فیزیکی و عملکردی دستگاه گوارش گاو ۴۵۰
- شکل ۱-۱۳: عوارض سوراخ شدگی ضربه‌ای دیواره نگاری ۵۶۴
- شکل ۲-۱۳: تصویر شماتیک و اولتراسونوگرافیک آبسه نگاری در گاو مبتلا به TRP مزمن ۵۸۰
- شکل ۳-۱۳: تصویر شماتیک و اولتراسونوگرافیک نگاری گاو مبتلا به TRP مزمن ۵۸۲
- شکل ۴-۱۳: علل ناله در گاو ۵۸۸
- شکل ۱-۱۵: تصویر اولتراسونوگرافیک و شماتیک شکم گاو مبتلا به فلجی روده (ایلئوس) ۷۳۵

پیشگفتار

سپاس خداوند متعال را که فرصتی دست داد تا دین خودم را ولو اندک به علاقمندان و دانشجویان دامپزشکی اداء نمایم. اگرچه در اقیانوس بیکران علم ذره‌ای بیش نیستیم و توشه‌ای درخور هم ندارم ولی تا آن جا که توان داشتم تلاش کرده‌ام تا در نوشتن این مجموعه هیچ تخطی و جود نداشته باشد و برای انجام این مسئولیت نه تنها از توان علمی خویش بهره گرفته‌ام بلکه در موارد ضروری و برای رفع هرگونه کاستی از توجه دیگر صاحب‌نظران نیز استفاده برده‌ام.

بدون شک دستگاه گوارش از مهم‌ترین اعضای بدن می‌باشد و به ویژه در طب و صنعت پرورش دام‌های بزرگ و تک‌سمی‌ها حائز بیش‌ترین اهمیت است و پرداختن به عوامل و شرایط بیرونی و درونی تأثیرگذار بر سلامت این دستگاه، مدیریت بیماری‌های معده و روده‌ها و مبارزه با این‌گونه بلاها در دام‌های مذکور جایگاه بسیار بالائی دارد. کتاب حاضر که معتبرترین و جامع‌ترین کتاب دامپزشکی در جهان است حاصل توجه و تلاش چهار دامپزشک متخصص در علم و عمل از دو کشور کانادا و آمریکا و همکاری همت متخصص دیگر از سایر کشورهای دنیا می‌باشد که تمامی بیماری‌های دستگاه گوارش انواع دام‌های بزرگ و تک‌سمی‌ها را از حفره دهان و ضمامم وابسته گرفته تا پیش معده‌ها و روده‌های باریک و کلفت توضیح داده، نحوه تشخیص، مداوا، مواظبت، کنترل و پیشگیری و در مواردی خاص ریشه‌کنی آن‌ها را به روز به رشته تحریر درآورده است و به تبع آن ماندگاری این اثر را برای خوانندگان صاحب علم و تجربه در حیطه بیماری‌های گوارش دام‌ها باعث می‌شود. اینجانب بر خود وظیفه می‌دانم تا از حوزه محترم پژوهشی و اولیاء و کارکنان محترم موسسه انتشارات دانشگاه تبریز که در پیگیری چاپ کتاب تلاش صافانه مبذول داشتند تشکر نمایم.

پائیز ۱۳۸۹

دکتر محمد طلوعی

استادیار دانشکده دامپزشکی دانشگاه تبریز